

СЕКЦІЯ 1
ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ І СТУДЕНТІВ
З ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК

СУКЦЕСІЙНІ ЗМІНИ ВИДОВОГО СКЛАДУ
КОПРОФІЛЬНИХ АСКОМІЦЕТІВ НАЦІОНАЛЬНОГО
ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ДЕСНЯНСЬКО-
СТАРОГУТСЬКИЙ» ТА ПРИЛЕГЛИХ ТЕРИТОРІЙ

Міронєць А. Є.¹, Литвиненко Ю. І.²

¹*Університет св. Кирила і Мефодія, м. Трнава (Словаччина),*

²*Сумський державний педагогічний університет імені*
А. С. Макаренка, м. Суми

Під час розвитку на екскрементах копрофільні гриби часто утворюють послідовні ланки сукцесій, які визначаються доступністю поживних речовин субстрату та можливостями їх утилізації тими чи іншими групами. Під екологічною сукцесією ми розуміємо процес поступової закономірної зміни одного біологічного угруповання іншим на певній ділянці земної поверхні в часі у результаті впливу природних або антропогенних факторів.

Вивчення сукцесійних змін видового складу і таксономічної структури копрофільних аскоміцетів в умовах вологої камери відбувалося у листопаді-грудні 2017 р. шляхом інкубування 6 зразків копром козулі протягом 36 днів.

У ході лабораторного експерименту було встановлено, що найбільш активне утворення плодових тіл на копромах спостерігається на 9-27 добу від початку інкубування (рис. 1). Саме в цей період на екскрементах реєструвався розвиток найбільшої кількості видів аскоміцетів – від 8 до 11 видів грибів одночасно, які характеризувалися найбільшою кількістю знахідок — від 10 до 21.

З перших же днів експерименту на копромах відмічаються представники локулоаскоміцетів, які трапляються протягом всього періоду інкубування. На 3-6 добу починається активний

розвиток плодових дискоміцетів, найвища видова різноманітність яких спостерігається на 12-15 добу. У другій половині періоду інкубування кількість видів та знахідок дискоміцетів зменшується, а починаючи з 30 доби їх плодові тіла зовсім не відмічаються у вологих камерах. Піреноміцети з'являються на 12-15 добу і активно плодоносять протягом другого періоду інкубування. Найбільша кількість їх видів і знахідок відмічається у період з 15 до 21 доби. І під кінець періоду інкубування копром на їх поверхні спостерігається розвиток плодових тіл переважно видів локуло- та піреноміцетів.

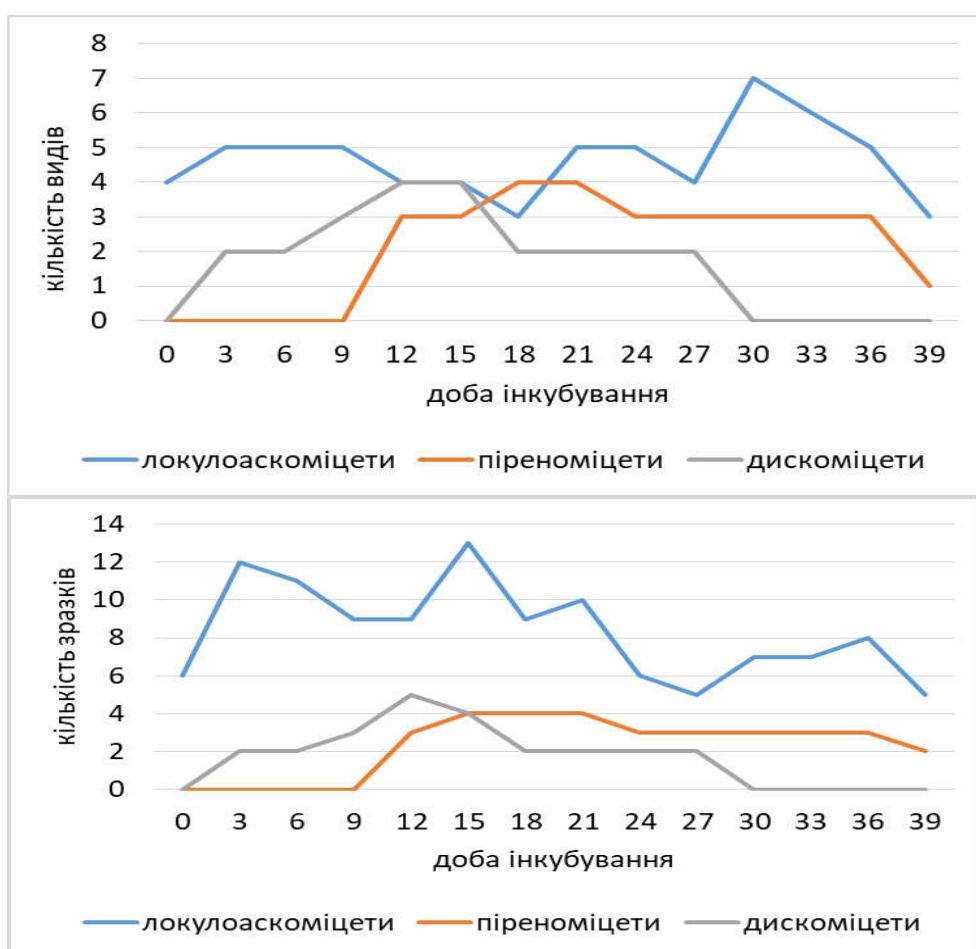

Рис. 1. Час появи та кількість видів і зразків аскоміцетів на копромах козулі в умовах вологої камери

Отримані нами результати досліджень сукцесійних змін видового складу копрофільних аскоміцетів дещо підтверджують дані інших дослідників. Так, В.П. Прохоров у своїх роботах, описуючи сукцесії копрофільних грибів, зазначає, що правильна («класична») сукцесія копрофільів, як прийнято вважати,

відбувається наступним чином: мукові гриби → дискоміцети → перитеціодні аскоміцети → базидієві гриби [1; 2]. Між тим, дані наших досліджень показують, що серед сумчастих грибів одними в перших з'являються локулоаскоміцети.

Аналіз строків появи та зникнення плодових тіл копрофільних аскоміцетів показав, що виявлені нами види грибів за тривалістю плодоношення можна розділити на дві групи: 1) види з тривалим періодом – плодоносять від 9 до 36 діб; 2) види з коротким періодом (ефемерні види) – від 3 до 6 діб. В свою чергу ефемерні види аскоміцетів за строками появи їх аском можна розділити на дві підгрупи: а) види, що характеризуються ранніми строками плодоношення; б) види, для яких характерні пізні строки плодоношення.

До групи видів з тривалим періодом плодоношення можна віднести 11 представників. Це переважно локулоаскоміцети з родів *Sporormiella*, *Delitschia* і *Trichodelitschia*. Їх добре розвинені плодові тіла у великій кількості відмічались на екскрементах вже протягом перших 9 діб, а псевдотеції *Sporormiella australis*, *S. minima*, *S. vexans* та *Delitschia perpusilla* були сформовані на копромах ще в природних умовах до початку експерименту. Серед піреноміцетів до цієї групи можна віднести *Podospora anserina*, *Schizothecium tetrasporum* та *Coniochaeta leucoplaca*, з числа дискоміцетів – *Lasiobolus lasioboloides* і *Saccobolus minimus*.

Групу грибів-ефемерів утворюють 8 представників. Серед них до видів, які характеризуються ранніми строками плодоношення належить *Teleobolus polysporus*. До видів, що характеризуються пізніми строками плодоношення, можна віднести *Ascobolus sacchariferus*, *Saccobolus saccoboloides* і *Sporormiella leporina*. Першу появу їх плодових тіл фіксували після майже місяця інкубування копром (на 24-30 добу).

Список використаних джерел

1. Прохоров В.П. Экология копротрофных дискомицетов / В.П. Прохоров // Микол. и фитопатол. – 1990. – Т. 24, вып. 1. – С. 27–29.
2. Прохоров В. П. Определитель грибов России. Дискомицеты. Вып. 1. Сем. Ascobolaceae, Iodophanaceae, Ascodesmidaceae, Pezizaceae, Ruyonemateceae, Thelebolaceae / В.П. Прохоров. – М. : Тов-во научных изданий КМК, 2004. – 225 с.